

26 GIUGNO 2023

VERSIONE

ANTONIO RISPARMIA LA VITA DI ATTICO

CORNELIO NEPOTE

Cicerone decide di salvare la vita all'amico Attico, che rischia di finire nelle liste di proscrizione di Antonio.

UT Antonius rediit in Italiam, universi in magno periculo Atticum crediderunt propter intimam familiaritatem Ciceronis et Bruti. Itaque ad adventum imperatorum¹ de foro decesserat, timens proscruptionem, latebatque apud P. Voluminium, CUI paulo ante operam dederat: tanta varietas his temporibus fuit fortunae, UT modo hi, modo illi in summo essent aut fastigio aut periculo. Habebatque secum Q. Gellium Canum, aequalem similemque sui. Hoc quoque sit Attici bonitatis exemplum, QUOD² cum eo, QUEM puerum in ludo cognoverat, adeo coniuncte vixit UT ad extremam aetatem amicitia eorum creverit. Antonius autem ETSI tanto odio movebatur in Ciceronem, UT non solum ei, sed etiam omnibus eius amicis esset inimicus eosque proscribere cuperet, multis hortantibus tamen Attici memor fuit officii et ei sua manu scripsit, NE timeret statimque ad se veniret. In epistula scripsit se eum et illius causa Canum de proscriptorum numero exemisse. Sic Atticus non solum sibi, sed etiam amico, QUEM carissimum habebat, praesidio fuit.

ANALISI DEL PERIODO

UT Antonius rediit in Italiam,
universi in magno periculo Atticum crediderunt propter intimam familiaritatem Ciceronis et Bruti.
Itaque ad adventum imperatorum de foro decesserat,
timens proscruptionem,
latebatque apud P. Voluminium,
CUI paulo ante operam dederat:
tanta varietas his temporibus fuit fortunae,
UT modo hi, modo illi in summo essent aut fastigio aut periculo.

Spiega la differenza tra i due UT e trova l'ANTECEDENTE del pronome relativo.

Analizza il termine sottolineato _____

---

¹ IMPERATORUM: i triumviri

² QUOD riprende HOC prolettico e significa: IL FATTO CHE

Habebatque secum Q. Gellium Canum, aequalem similemque sui.

Hoc quoque sit Attici bonitatis exemplum,

QUOD³ cum eo,

QUEM puerum in ludo cognoverat,

adeo coniuncte vixit

UT ad extremam aetatem amicitia eorum creverit.

Spiega il valore del SIT _____

Trova l'ANTECEDENTE del pronome relativo: come si chiama? perchè? può essere omesso?

Antonius autem ETSI tanto odio movebatur in Ciceronem,

UT non solum ei, sed etiam omnibus eius amicis esset inimicus

eosque proscribere cuperet,

multis hortantibus

tamen Attici memor fuit officii et ei sua manu scripsit,

NE timeret statimque ad se veniret.

Spiega la differenza tra la CONSECUTIVA e la FINALE

In epistula scripsit

se eum et illius causa Canum de proscriptorum numero exemisse.

Sic Atticus non solum sibi, sed etiam amico, praesidio fuit.

QUEM carissimum habebat

Spiega la struttura della subordinata INFINITIVA

SOGGETTO: _____

PREDICATO VERBALE / NOMINALE _____

Spiega la costruzione sottolineata: SIBI ET AMICO PRAESIDIO FUT

→ si tratta del _____ : uno di _____ , uno di _____

→ si trova con i verbi _____

→ espressioni particolari: ESSE CORDI ALICUI _____

ESSE USUI ALICUI _____

Che cos'è, invece, il DATIVO DI POSSESSO?

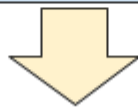
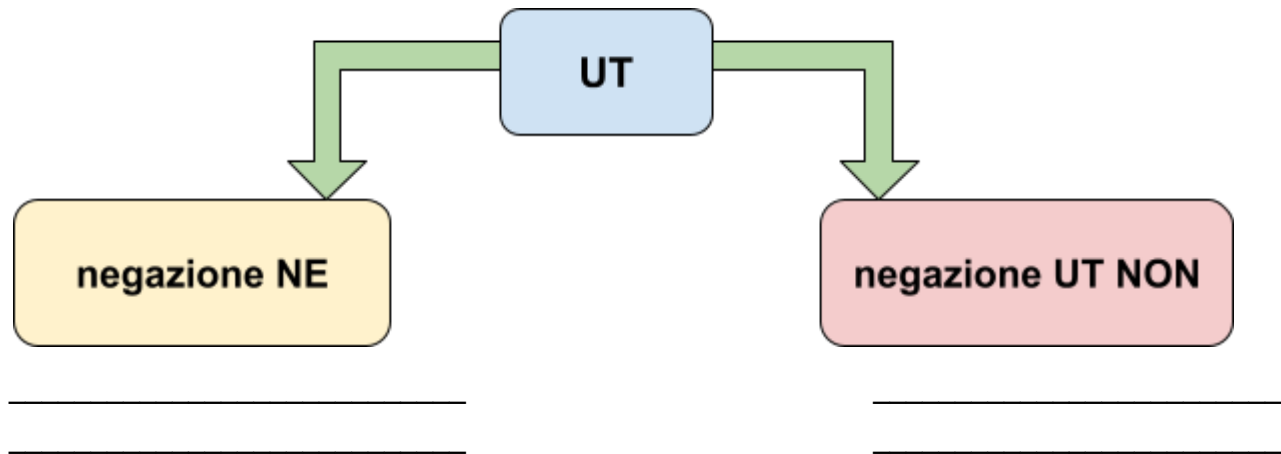

Ciceroni multi amici fuerunt. _____

---

³ QUOD riprende HOC prolettico e significa: IL FATTO CHE

SUBORDINATE AL CONGIUNTIVO: completa

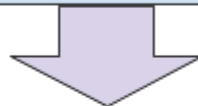

introdotta da verbi che esprimono

- _____
- _____
- _____
- _____

e dai verbi all'IMPERATIVO (di solito)

- CAVE, CAVETE _____
- VIDE, VIDETE _____

CONSECUTIO TEMPORUM del CONGIUNTIVO

Completa la tabella:

	Tempi PRINCIPALI	Tempi STORICI
Contemporaneità		
Anteriorità		
Posteriorità		

ANALISI LOGICA

Riconoscimento dei COMPLEMENTI e di altre particolarità

in Italiam _____ in magno periculo _____

propter ___ familiaritatem _____ de foro _____

his temporibus _____ in summo fastigio ... periculo _____

secum _____ cum eo _____

ad extremam aetatem _____ in Ciceronem _____

sua manu _____ de numero _____

carissimum _____ in epistula _____

UNIVERSI → in quali altri modi si può tradurre TUTTO in latino?

FLESSIONE VERBALE

REDIIT → è un composto di quale verbo? scrivi il paradigma e forma il PRESENTE indicativo/congiuntivo _____

Trasforma le seguenti forme verbali come richiesto, al modo CONGIUNTIVO

	PRESENTE	IMPERFETTO	PERFETTO	PIUCHEPERFETTO
cognoverat				
vixit				
scribitis				
movebatur				
dederat				

Completa le frasi con il verbo al TEMPO richiesto dalla C.T. del CONGIUNTIVO e riconosci il tipo.

Antonius multos conscripserat UT adversarios _____

amoveo, es, i, amotum, ere

Antonius Attico imperabit UT ad se _____

venio, is, veni, ventum, ire

Acciderat UT Atticus apud Volumnium _____
lateo, es, latui, ere

Antonius Attici officii tam memor fuerat UT ei _____
scribo, is, scripsi, scriptum, ere

CUM Antonius in Italiam _____, Atticus in magno periculo est. A.
venio, is, veni, ventum, ire

CUM in foro ad adventum imperatorum _____, Atticus decedet. C.
sum, es, fui, esse

CUM Antonius odio in Ciceronem _____, huius amicos proscribere cupiebat. C.
moveo, es, i, motum, ere

CUM in ludo Atticus Canum _____, eius amicus semper fuit. A.
cognosco, is, cognovi, cognitum, ere

Cum Attico erat Gellius Canus, QUI aequalis et similis ei _____
sum, es, fui, esse

Atticus unus erat QUI amico praesidio _____
sum, es, fui, esse

Antonius ad Atticum epistulam QUAE eum de consilio capto certiore _____ miserat.
facio, is, feci, factum, ere

Indica la risposta corretta.

CUR Atticus in magno periculo erat?

- quia Ciceronem cognoscebat
- quia Ciceronis amicus erat
- quia Ciceronis et Bruti amicus intimus erat

QUIS Q. Gellius Canus erat?

- aequalis et similis Ciceronis
- aequalis et similis Attici
- aequalis et similis Bruti

QUID Antonius fecerat?

- Atticum et Canum non proscripsit
- Attico praesidio fuit
- statim ad Atticum venit

UBI Atticus erat ad adventum imperatorum?

- domi
- in foro

DOPPIO DATIVO

Si trova con particolari VERBI:

- a. **SUM** → sono di + un NOME in DATIVO
- LAUDI, HONORI
  - DAMNO
  - DEDECORI
- b. **DO, HABEO, TRIBUO** → attribuisco a + NOME
- CULPAE, CRIMINI
  - DAMNO

VENIO	}	+ AUXILIO, PRAESIDIO, CORDI/CURAE USUI, MUNERI, DONO
MITTO		
ARCESSO		
RELINQUO		
DO		
SUM		

Lysander praesidio classi parvum manipulum reliquit.

Lysandro dedecori multae res gestae erant.

Patriae salus ephoris curae erat.

Ephori Lysandro culpae tribuebant quod multa crudeliter gesserat.

LA 4° E LA 5° DECLINAZIONE

Scegli la forma corretta tra le due proposte.

Spartae divitum DOMI / DOMUS amplae et magnificae erant.

Res novae REM PUBLICAM / RE PUBLICAM everterunt.

Die CONSTITUTO / CONSTITUTA ad colloquium Lysander venit.

Omnes cives Lacedaemone MAGISTRATIS / MAGISTRATIBUS oboediebant.

Memoria RERUM GESTARUM / RES GESTARUM Lysandri eterna erit.

Vis EXERCITUS / EXERCITI in peditatu erat.

BONA SUA / BONAS RES SUAS pauperibus Lysander donaverat.

Lysandri spes in amicorum ADVENTU / ADVENTO est.

Bella causa PERNICIEI / PERNICI omnibus civitatibus sunt.

Dux exercitum in ACIE / ACIEI produxit.